

प्रभु तरुण

वर्ष ५४

अंक ५

मुंबई

१६ जानेवारी, २०२१

पाने ६

किंमत रु. १

(स्थापना : तारीख २५ ऑगस्ट १९२३)

तत्वाचा बंदा जीव । मूर्तीला कोण विचारी?

www.prabhutarun.org

संपादिका: सुहासिनी कीर्तिकर

कार्यकारी संपादक मंडळ : मिनाक्षी जयकर, मयुरा नायक, संजना कोठारे, वैजयंती कीर्तिकर

संपादकीय

उजाडले

—सुहासिनी कीर्तिकर

गेल्या वर्षी प्रभुतरुणाच्या वाढदिवसाला प्रमुख पाहुणे होते - डॉ. प्रफुल्ल गजानन विजयकर. प्रफुल्ल व्यक्तिमत्व. त्यांचा परिचय करून देताना मी म्हटलं होतं की, माणसाचा जन्म तीन प्रकारे होतो असे वेदांत मानतो. कारणपरत्वे, कर्मपरत्वे आणि कार्यपरत्वे. गेल्या जन्मीचे जसे कर्म, त्याप्रमाणे या जन्मात जगणे वाटचाला येते. मातृपितृऋण, देवादिक आदी फेडण्यासाठी कारणपरत्वे आपण विशिष्ट समाजात, विशिष्ट आईवडिलांच्या पोटी जन्म घेतो. पण या सगळ्यात श्रेष्ठ जन्म म्हणजे कार्यपरत्वे जन्म. विश्वाचे, समाजाचे, माणसाचे भले करण्यासाठी असणारा हा जन्म. डॉ. प्रफुल्ल विजयकर हे कार्यपरत्वे जन्माला आले आहेत आणि त्यांच्या कार्याचा गौरव म्हणून त्यांना 'पद्मश्री'चे नामांकनही मिळाले होते. डॉ. प्रफुल्ल जेव्हा भाषणासाठी उभे राहिले तेव्हा माझ्या म्हणण्याला त्यांनी दुजोरा दिला. ते म्हणाले होते, "खरंय आहे सुहासिनीताई म्हणतात ते. असं पहा; एम.बी.बी.एस. होण्यासाठी इंटरनंतर अॅडमिशन घ्यायची तर मला काही गुणांनी ती नाकारली गेली. पुढच्या वर्षी मी पुन्हा प्रयत्न केला. पण पुन्हा तेच. होमियोपाथ होऊन मी मानवाचं वेगळ्या आणि अधिक प्रमाणात भले करावे हीच विधीलिखित योजना होती." अन् मग हे 'मानवाचं भलं' ते कसे करतात त्याचा पडद्यावर त्यांनी पटच उलगडून दाखवला. मोफत शिबीरे ते घ्यायचे. एकेका शिबीरात जवळजवळ साडेतीन हजार रुग्णांना मोफत उपचार व्हायचे. अचंबित करणारी ती दृश्ये होती. अपंग पाय... बसत खुरडत जाणारा एखादा रोगी यांच्या उपचारामुळे काही वर्षात काठीचा आधारही न घेता स्वतःच्या पायावर तंदुरुस्त चालत जातोय,.... 'पंगुम्

लंघयते गिरीम्! 'चाच हा साक्षात्कार. वैद्यकशास्त्राने आशा सोडलेले दुर्धर आजाराने त्रस्त रोगी डॉ. प्रफुल्ल यांच्या उपचाराने पुन्हा नव्याने जन्म झाल्यासारखे जगताहेत... हे पडद्यावर पाहताना डॉक्टरांच्या कार्याचा अभिमानच दाटून आला. त्यांची ही शिबीरे आणि मग मार्गदर्शनपर चर्चासत्रे अनेक देशात होत असत. देशविदेशात होणाऱ्या चर्चासत्रात तेच केंद्रस्थानी असायचे. माजी राष्ट्रपती प्रतिभाताई पाटील यांचे आरोग्यतज्ज्ञ तेच होते. भारताच्या उत्तरेत तर अनेक होमियोपाथांच्या दवाखान्यात त्यांचे गुरू म्हणून छायाचित्र लावलेले आहे. म्हणजे ते फक्त डॉ. प्रदीप, डॉ. तन्मय... त्यांच्या बहिणी किंवा डॉ. अंबरीष यांचेच गुरू नव्हते; तर त्यांच्या योगदानामुळे, चिकित्सा-कौशल्यामुळे, सततच्या संशोधनामुळे ते अनेकांचे गुरू होते. डॉ. हनिमान यांनी निर्माण केलेल्या होमियोपाथीत त्यांनी संशोधनामुळे भरच घातली. अलीकडेच त्यांचे संशोधन कॅन्सरवरचे प्रयोगसिद्ध यशस्वी संशोधन होते. शरीराला होणारा आजार हा माणसाच्या जन्मपरिस्थितीतच मूळ धरून असतो, हे त्यांचे म्हणणे. म्हणजे आईच्या उदरात असताना आईची मनस्थिती कशी होती, किंवा उदरात बीज पडताना तिचे शरीर-मन-बुद्धी समधात- निरोगी होते का; याची रोगचिकित्सा करताना चाचणी करावी - मग निदान करावे -, मग उपचार. त्यांचे हे मांडणे मी इतर संदर्भ चाचपून पाहिले असता अर्थघनच वाटले मला. पहा ना; महाभारतात याची मूळे शोधता येतात. नियोगपद्धतीने पुत्रदान करताना महर्षी स्वतःच्या अटीवर तयार झाले. ते भयंकर रूपात प्रकट झाले म्हणून स्त्रीने डोळे मिटून घेतले अन् अंध धृतराष्ट्र जन्माला आला;

तर स्त्री भयभीत होऊन पांढरी फटक पडली म्हणून 'पंडू' जन्मला. हीच मनोवस्थेची सावली माणसाच्या जन्मावर सतत असते, पुढे आजाराचे निदान करताना याचे निराकरण करून किंवा आकलन करून उपाययोजना केल्यास आजार समूळ नाहीसा होऊ शकतो अशी डॉ. प्रफुल्ल यांची चिकित्साधारणा होती. तिला प्रत्यक्षात यश मिळत गेले होते ती सांगणारी अनेक उदाहरणे आहेत. म्हणूनच डॉ. प्रफुल्ल हे आधुनिक हनिमान होते.

पण हाय! याच हनिमानाला आयुष्य अपुरे लाभले. आणि कोरोनाचा हल्ला, मग त्याच्या परिणामांचा भोगवटा. सोबतीला तज्ञ आप्तस्वकीय असून अनेक रुग्णांना आधार देणारा हा 'बहुजनांचा आधारू' निघून गेला. अगदी चटक लावून. त्यांनी उभ्या केलेल्या कार्याची दिंडी सगळे पुढे नेतीलच. प्रभुतरुणातर्फे त्यांना आदरांजली आणि कार्याला सलाम!

दिंडी पुढे न्यावीच लागते. २०२० संपून २०२१ साल सुरू झालेय. प्रभुतरुण नवनवीन संकल्पना घेऊन या नववर्षाला सामोरे जातोय. डॉ. प्रफुल्ल यांच्या बाबतीत हरि नारायणाच्या शब्दात म्हणायचे तर, 'उजाडले, पण सूर्य कुठे आहे? प्रभुतरुणाच्या बाबतीत म्हणायचे तर 'झाला उषःकाल... २०२१ साल उजाडले. त्याला सामोरे जाताना आधीच्या वर्षातील साऱ्या उजाड घटना 'मागचे मागे' म्हणत चला तर; पुढे जाऊ या. पुढे पुढेच! नवनवीन उपक्रमांसह, नवीन सदरांसह.

डॉ. प्रदीप विजयकर यांनी डॉ. प्रफुल्ल विजयकर यांच्या संबंधातील पाठविलेला मजकूर पुढे लगेच जोडला आहे.

AWARDS

1. Dr. Prafull Vijayakar was Awarded by 'The Dr. Hahnemannian Lifetime Achievement Award by the Government of Maharashtra on 25th April 2012.

2. He was Conferred an Honorary PhD by European Centre for Peace

and Development, United Nations..

3. He was the Research Director of Extra-Mural Research-Accredited to AYUSH, Government of India.

4. Nominee on the Panel of Homoeopathic Consultant to the President of India.

5. Dr. Prafull Vijayakar was the President Indian Institute of Homoeopathic Physicians, Mumbai.

6. He was Director, Predictive Homoeopathy Clinics national & International.

7. Hon. Prof. & Head of Department, Organon, Kshirsagar Homoeopathic College, Beed, Maharashtra.

8. Dean-Specialty School of Predictive Homoeopathy in collaboration with the United Nations. University of European Centre for Peace and Development.

9. President of Indian Institute of Homoeopathic Physician, Mumbai.

10. Ex-Professor and Honorary Physician at Chandaben Mohanbhai Patel Homoeopathic Medical College and Hospital, Mumbai.

11. Ex-Hon. Prof. of Homoeopathy, Mumbadevi Medical College & Hospital, Irla Mumbai.

12. Maharashtra Council of Homoeopathy gave tribute to Dr Vijayakar's dedication and hard work. by honoring him with the 'Lifetime Achievement Award'.

13. Dr Vijayakar was awarded the "Dhanvantree Award" by Mangeshkar Hospital Pune for his contribution towards Homoeopathy and Mankind.

14. He has also been awarded with 'Lifetime Achievement Award' by LOKMAT for his selfless homoeopathic services in rural areas.

(पान ६ कॉलम २ वर)

Mr. Shivnandan Ramrao Rao -Anarkali Sandip Velkar

Wishing everyone a very Happy and Healthy New Year. I would like to thank Suhasinitai for this opportunity to share my thoughts. As I start my column in Prabhu Tarun this year, my mind runs through the numerous people who have been an inspiration and guiding force in my life. So I thought why not share the lives of these wonderful people with all of you in my column titled "**From the Heart**"

My Father, an Age Defying Role Model

A career spanning 63 years, 28 years of working as a Consultant post retirement until the pandemic stopped him! Fit as a fiddle, he lived on the third floor of a building which had no lift, and climbed the stairs at least 3 to 4 times a day till the age of 89. One would never hear him say "Oh I am tired". And like the great Napoleon Bonaparte, he did not have the word **Impossible** in his dictionary. He was always an inspiration for everyone he met and interacted with.

Yes, that was my father Mr. Shivnandan Ramrao Rao whom I miss terribly as I write this article, who left for the heavenly abode on 28th October 2020. Born in Girgaum in 1931, he completed his MSc in Organic Chemistry in 1957 from the Institute of Science, Mumbai and started his career in 1957 with Hickson & Dadajee. In 2 years, he joined a Multinational Company, Colour-Chem Ltd.(CCL) at Thane. He served here for 33 years and retired in 1992 as Production Manager Colours.

Post retirement, he was actively working as a Consultant in Pigments and Dyes for various companies till March 2020. He retired when my son, Pranav was born in 1992 and continued his consultancy for 28 years. What was most creditable was that for his consultancy work he would travel to Ahmedabad all by himself, stay in a Hotel for 4 to 5 days in a month and travel to the factory there. All this till the age of 89! Unfortunately the Pandemic changed it all.

Born in a family consisting of six siblings, he was the only one who understood the value of education, and he pursued his interest and went on to do his post-graduation, fulfilling his father's dream. Since his family was big, there were times when he didn't get a quiet environment required to study in the house. He would often stay up in the night and sit under his father's bed with a candle to study and that hard

work paid off.

My father beautifully balanced his work, social circle and family life. He was a very honest, hardworking, knowledgeable, enterprising, multi-talented and an extremely social person. His smiling face symbolised his personality.

A man with foresight and a disciplinarian, he meticulously planned his life, finance, healthy living habits and impressed upon us to do the same.

He enjoyed 52 years of happy married life and even after my mother's demise in 2012, he continued to live in Thane and maintain his organised lifestyle.

Planning his finances to perfection, keeping in mind the inflation rate was a quality that he acquired and enjoyed though he was not a commerce student.

Computers entered offices close to my father's retirement and yes he too was very averse to learning computers. But when my sister went to the US after her marriage, he felt the need to buy and learn computers, which he did successfully. Webcam rendezvous became a regular feature. He learnt how to chat, surf the net, and send emails very easily. Soon the mobile phone era took over and he switched to the smartphone, to keep in touch with family and friends, surf the internet for interesting news articles, and work related material. What was most impressive was he learnt how to do online Web check-in for his travel to Ahmedabad, book Ola and Uber for his travel effortlessly, to name a few.

He still continued to interact with his school, college and CCL friends and continued making friends of all ages wherever he went. He was indeed a Friend, Philosopher and Guide to many. After his demise, so many of his friends and colleagues told me "I have lost my Best Friend and guide".

His good friend Suresh Raje, who retired from CCL, as Member of Executive Committee & Company Secretary says "Raosaheb, as we all called him

I Owe My Existence To Dr Prafull Vijayakar

-Milind Kothare

I was fortunate & blessed to be related to Dr Prafull through my sister's marriage to Dr Pradeep his younger brother. Once the marriage & formalities were over, he always treated me like a family member & therefore I had a privilege to see his journey of life from very close quarters. There are many milestones he achieved during his journey to become an Internationally renowned homeopath, I am mentioning a few. He developed confidence among homeopaths to practice at par or better than other streams of medicine. He then went on to develop an institution like Predictive Homeopathy which became a platform to deliver transformation of his research work & mission to humanity at large, through free camps aptly titled as "Hope For The Hopeless" conducted for needy & disabled at various locations very regularly. I guess this is just a tip of iceberg. He deserves a detailed biography to highlight his noble work & achievements. Therefore, I am humbly restricting myself to a very personal experience which gave me courage to fight cancer.

It was sometimes in the Feb of 2015 that I was suspected of Cancer (it had yet to be confirmed). This phase to my mind was most critical in cancer patient's life. Dr Pradeep took me to C T scan centre to confirm up the diagnosis. My blood test had already endorsed the fact that I had Cancer (Multiple Myeloma). In order to council informally Dr Pradeep took me to nearby Rasraj café & told me Dada (as all of us use to address him) is coming to join us. He was returning from Kokilaben hospital. Three of us got into a discussion over a hot Samosa & orange juice so casually as though nothing serious had happened. Two brothers installed confidence in me that they have cured many patients of myeloma with homeopathy & I need not worry about the otherwise monstrous disease. That was

actually his off day & he was scheduled to go home & take a break from otherwise hectic schedule. During the discussion he suddenly changed his mind & said lets go to a the clinic as we have to do justice to your history session (which is always a first step in homeopathy treatment). We then reached his clinic (please note although he was not scheduled to visit clinic). He took my history & treated me with care & affection.

Even after my recovery he kept motivating me that I should forget it as one-of my bad dreams.

Recently in this February mysteriously my oxygen level dropped & I had to be hospitalised Dr Pradeep was constantly monitoring my line of treatment & also sharing with Dr Prafull.

Hospital prescribed quite a few tests & scans which included C T scan. This hospital did not have a CT scan facility & I had to be taken to a standalone diagnostic centre. I was curious that it happens the same day. However, Dr Prafull told Dr Pradeep very firmly that the scan will not happen today & it will happen only the next day, that too there will be nothing in the

C T Scan. Next day Dr Pradeep accompanied me to the scanning centre & stood beside me. While returning from scanning centre he called Dr Prafull to confirm his prediction.

Dr Prafull spoke to me too & in his typical style laughed & mentioned his predictions to Dr Pradeep previous day.

It may sound a very small personal incidence but gives us a glimpse of gifted powers he possessed beyond medicine to map multiple theories to cure patients.

May God bless all his disciples to empower them to take his brain child of predictive homeopathy to next level as he would have dreamt it.

*

in our group - was forever so positive in life. He was the one who organised all our group outings and enjoyed hosting our dinner meets in between. He was the one who pulled me out of my fear to drive a car, which I learnt pretty late in my life. Most old people are in a 'complaining mode' at least occasionally. Raosaheb was an honourable exception. He was ever so cheerful and full of warmth and vigour. It almost belied his age. It is difficult to believe he is no longer among us."

"Life is short and maybe we have just one life to enjoy, so stay connected to family and friends. There can be a time in everyone's life at some time when he or she has to live alone, if you have good friends, you will never be lonely." said my father

My father's mantra for good health was being mentally active, doing Pranayam, Yoga and Jala Neti which he practised for 30 years, daily 2 to 3 kms walk, in addition to a healthy balanced diet. Key Advice from him "To (Cont. on Page 6 col. 4)

मनोमनी

हवा पंक्चर

-रसिक विजयकर

नुकतीच माझ्या बदलीची ऑर्डर माझ्या हातात पडली. नवीन जागी जाण्यासाठी घरातल्या सर्व जुन्या व नको असलेल्या वस्तू बाहेर काढण्याच्या तयारीला लागलो. आज सहज साफसफाई करताना लक्ष गेले ते दोन रेसिंग सायकलीकडे! सायकलींना हात लावला व आठवणीची धूळ बाजूला सारली गेली.

बरोबर पाच वर्षांपूर्वी माझी येथे नेमणूक झाली व नशिबाने मध्यवर्ती ठिकाणावर मला एक लहानसा बंगला भाड्याने मिळाला. जागा प्रशस्त होती. सौ. व मुले खूश होती. येथे येऊन स्थिरस्थावर होईपर्यंत एक महिना झाला. असाच एके दिवशी टी. व्ही. वर सायकलिंगवर एक फिल्म पाहिली व सायकलिंग करण्याची इच्छा प्रबळ झाली. शाळेत असताना मित्रासमवेत कित्येकवेळा एक दिवसाच्या ट्रीपला जात असे.

सहज म्हणून मी सौ.ला सायकलिंगबद्दल विचारले. आश्चर्य म्हणजे ती माझ्या एवढीच उत्साही दिसली. मी माझा एक दिवसाचा ट्रीपचा प्लान सांगितला. तिने होकार दर्शविला. आता पुढले पाऊल म्हणजे दोन रेसिंग सायकल खरेदी! आणि त्याबाबत घरातल्या अर्थमंत्र्यांनी लगेचच मंजुरी दिली. आम्ही सायकल खरेदी करण्यास दुकानात गेलो. मला आता सायकलिंग करत असताना चेहऱ्यावर येणाऱ्या थंडगार हवेची झुळूक आठवली व कधी एकदा सायकलिंगला सुरुवात करतो असे झाले.

दुकानात सायकली बघितल्यानंतर एक ध्यानात आले की, सायकलची सीट फार लहान आहे. पण दुकानवाल्याने सांगितले, “पाहिजे असल्यास आहे त्या सीटला फोम पॅडिंग करून सीट मोठी करता येईल. पण त्याचे पैसे वेगळे होतील.” मी फक्त सौच्या सायकलला पॅडिंग करून घेतले. माझी सायकल तशीच घेतली. तेव्हाच काटकसर!

सायकल घेऊन घरी आल्यानंतर आम्ही आमच्या प्रथम प्रवासाच्या प्राथमिक तयारीला लागलो. एका शनिवारी पहाटे निघण्याचा बेत केला, जेणेकरून अंधार होण्यापूर्वी घरी परतू. तसेच असे ठरविले की, सौ.ने आधी सुरुवात करावयाची. मी तिच्या मागे मागे निघणार. तिने

तिच्याबरोबर औषधाची पेटी, मेडिकल इन्शुरन्सची कार्ड्स इत्यादी ठेवावीत. मी माझ्याबरोबर खाण्याच्या वस्तू, पाणी इत्यादी. तसेच अकस्मात पाऊस वगैरे पडल्यास रेनकोट, जाणाऱ्या मार्गाचा नकाशा, होकायंत्र (जर आम्ही दिशा चुकल्यास), टॉर्च (रात्र फार झाली तर) इत्यादी इत्यादी.

मी जाणाऱ्या मार्गाची परत एकदा उजळणी केली. मी नकाशा आमच्या डायनिंग टेबलवर उघडला. हातातल्या पेन्सिलने खुणा करीत होतो. मी सौ.ला म्हटले, “हा मार्ग आपण निवडला आहे. तेव्हा कृपया नीट लक्ष दे. जर काही शंका असल्यास आताच विचार.” तसेच आणीबाणीची वेळ आली तर काय करावयाचे ह्याच्या सूचना करीत होतो. आपण एकमेकांच्या संपर्कात नाही राहिलो तर कोठे कोठे थांबायचे हे परत परत सांगत होतो. सौ.ने फटकारले, “अहो, ह्याची आतापर्यंत चारवेळा उजळणी झाली आहे. बस झाले.” सौ. ह्या प्रवासाची आखणी फार गांभीर्याने घेत नव्हती. मला ह्या प्रवासाच्या असलेल्या अनुभवाचे महत्त्व जाणत नव्हती. त्यामुळे सुदैवाने काय काय अडचणी येऊ शकतात ह्याचा मी पुरेपूर विचार केला होता.

शेवटी एकदाचा तो दिवस उजाडला. आता बाहेर जाण्याचा क्षण आला होता. मी माझ्या दोन्ही मुलांना बोलावले व सांगितले, “आम्ही बाहेर असताना तुमच्यापैकी एकाने घरात फोनजवळ थांबा. जर आम्हाला काही मदत लागल्यास आम्ही फोन करू.” त्यावर माझा मोठा मुलगा सहज म्हणाला, “बाबा, तुम्ही ह्या परिसरातच फेरा मारणार आहात आणि आपले घर तर कोठूनही पाहिले तर दिवसाच्या कोठल्याही वेळी दिसेल.” ह्या त्याच्या विधानामुळे माझ्या सायकलिंगची अर्धी हवाच निघून गेली. तो बोलला ते तसे खरे होते. आजूबाजूला तुरळक वस्ती असल्यामुळे आमचा बंगला कोठूनही प्रामुख्याने दिसत होता. पण हे मी लक्षातच घेतले नव्हते.

आज त्या सायकली बघितल्यावर आमच्या अयशस्वी सायकलिंगची ‘सायकल’ डोळ्यापुढे सरकली. आजही त्या सायकलीमधील हवा ‘पंक्चरच’ होती!

(सदर समाप्त)

*

स्मरणरंजन

वाळवण

-विश्वास अजिंक्य

(मागील अंकावरून)

मुख्य म्हणजे हे वाळवण अंगणात किंवा गच्चीत वाळवताना ते राखण्याचे काम बच्चे मंडळींचे. लहान मुलांना तिथेच हातात काठी वगैरे देऊन मांजर, कुत्री, कावळे यांच्यापासून संरक्षण करण्यासाठी बसविले जाई. वय व अनुभव याप्रमाणे त्यात प्रमोशन असे. पण जर कधी खेळण्याच्या नादात थोडे दुर्लक्ष झाले आणि नेमके आई-आजी चक्कर मारायला आले असताना वाळवणा-जवळ कुत्रा, मांजर किंवा कावळा पाहिला तर ओरडा किंवा धपाटा ठरलेला. या सगळ्या प्रकारात घरच्या पुरुष मंडळींची भूमिका परीक्षकाची, तयार पदार्थावर टिप्पणी करण्याची. त्यांनी पदार्थ पास केला की, गृहिणी वर्षभराचा सुस्कारा सोडायच्या. आजकाल मुंबईत जरी रहायला जागा नसली तरी देखील अंगणात अथवा लहानशा गच्चीतही हे वाळवणाचे बेत आखले जात. उन्हाचे चटके बसू नयेत तसेच वाळवणाला चांगले ऊन मिळावे म्हणून हे सगळे पदार्थ सकाळी लवकर उठून केले जायचे. कारण ऊन वाढलं की पायाला चटके बसत. मग वाळवण घालायला त्रास होई. शिवाय उशीरा वाळवण घातलं की त्याला ऊनही कमी मिळे.

सर्वप्रथम जिथे वाळवण घालायची तिथली जागा स्वच्छ केली जाई. त्यानंतर वाळवणासाठी वापरायच्या जुन्या चादरी, साड्या आणि प्लास्टिक तेथे टाकले जाई. ते उडू नये म्हणून त्याच्या कोपऱ्यावर विटा किंवा दगड ठेवले जात. मग एक दिवस उडवाचे, दुसऱ्या दिवशी नाचणीचे, नागलीचे, मग साबुदाण्याच्या पापड्या, नंतर मिश्र डाळीचे सांडगे. आणि सगळ्यात शेवटी गव्हाच्या कुरड्या. या पापडांची देखील गंमत असे. सकाळच्या वेळी लवकरच नाश्ता झाला की आजूबाजूच्या बायका पापड लाटायला यायच्या. त्या पापड-खारावर मुलांच्या अक्षरशः उड्या पडायच्या. दररोज वेगवेगळे पापड आणि त्यांच्या वेगवेगळ्या लाठ्या. लाठ्या म्हणजे पिठाचे लहान लहान गोळे. ते देखील मस्त लागतात. एकीकडे पापड लाटता लाटता त्यातल्या कित्येक लाठ्या गट्टम व्हायच्या. पापड्यांसाठी भिजवून ठेवलेल्या साबुदाण्याचे मिश्रण मीठ-मिरच्या घालून शिजवून झालं की गरम गरम मिश्रण एका छोट्या भांड्यात

घेऊन जायचं आणि पसरून ठेवलेल्या चादरीवर अथवा साडीवर पळीने पापड्या घालायच्या. एकावेळी एका भांड्यातील मिश्रण शिजेपर्यंत दुसऱ्या तयार मिश्रणाच्या पापड्या घालून संपवायच्या. मग दुसरं भांडं असे गणित ठरलेलं असे. अशा त्या पापड्या घालत असताना सुरुवातीला घातलेल्या पापड्यांच्या कडा वाळून त्या सुकायला सुरुवात व्हायची. मग घरातील लहान मुले सारखी त्या पापड्यांना हात लावून त्या उचलता येण्याइतपत सुकल्या आहेत का ते बघायची. त्या पापड्या वाळवण्याच्या प्रक्रियेत एका ठराविक वेळेलाच त्या पापड्या खाण्यात सगळ्यात जास्त मजा येते. वाळत घातलेल्या पापड्या त्या ठराविक पॉईंटला येऊन खाण्यायोग्य झाल्या की वाळवणाचं हिरहिरिने संरक्षण करताना त्यातल्या एखाद-दुसऱ्या वाळवणावर तावही मारला जायचा. गव्हाच्या कुरड्या सर्वात शेवटी केल्या जायच्या. कारण गव्हाच्या चिकाच्या कुरड्या करायच्या तर मोठाच घाट घालावा लागतो. गहू भिजत घालून आंबवणं वगैरे. पण हा चीक फार चविष्ट लागतो. या चिकाच्या नुसत्या नावाने देखील कित्येकांच्या तोंडाला पाणी सुटतं. जिरं आणि तेलाची फोडणी असलेला चीक खाण्याची मजा काही औरच असायची. ज्यांच्याकडे हा चीक आवडतो अशांच्या घरी मुलांना खाण्यासाठी आणि कुरड्यांसाठी असा भरपूर चीक केला जाई. चिकावर ताव मारला की कुरड्या पाडायला अगदी लहान मुलीदेखील चटकन तयार व्हायच्या. वाळवण घालून झालं की बच्चे कंपनी दिवसभर त्याची राखण करत. तसेच सायंकाळी पदार्थ वाळले की उचलायला, बरणीत भरायला, वाळवण्यासाठी पसरलेल्या साड्या-चादरी उचलायला मदत करत. अशी ही घोरोघरी दिसणारी वाळवण घरातील महिलांचा आणि मुलांचा कौतुकाचा आणि आनंदाचा विषय असायची. आता ती मोठी अंगणं नाहीत किंवा गच्च्या नाहीत. महिलावर्गही नोकरी अथवा व्यवसायासाठी घराबाहेर पडू लागला. त्यामुळे वर्षभराची ही बेगमी आता कित्येकांच्या आठवणीतच राहिली आहे.

(सदर समाप्त)

*

Just A Thought

MEMORIES**-Sou. Achala Subhash Desai****A Peep into Student-Teacher-Parent Relationship**

I consider myself fortunate to be the daughter-in-law of the late Prof. Ramakant Madhavrao Desai.

Applauded as a good teacher and orator in the education field of yester years. A less known gem of the Pathare Prabhu Community. He has tutored students who have reached great

heights in life. However he remained in low profile.

I just happened to read an article in the college magazine of G. N. Khalsa College, Matunga, written by him in 1963 - 64. Thought of sharing it with you readers. See how even after more than half a century, his views regarding education stand tall.

Student-Teacher and Parent-Teacher Role in Education

By - Prof. R. M. Desai
MSc (Distn); F.B.S.,

Head of the Biology Department, Khalsa College, Bombay

The teaching profession of a teacher is at the present movement at cross-roads like many other front rank problems in the life of a man and woman in to-day's changing world. This is especially so with the higher education at the college level, where, with the change over in human body metabolism at this period, the mental faculty of students is developing fast such that it must be properly utilized in the perception of true and fundamental knowledge by teachers in colleges and universities to be of real use so as to mould every individual of a country into a true and worthy citizen.

It is a prime task of every teacher, experienced as he is in the art of teaching, to stress eloquently the proper method to study on the part of students. Such a method is essentially needed in our present-day students who have taken to new pseudo-habits of life that have inadvertently distracted them to equally pseudo-habits in studies by the method of cramming with less of understanding of the fundamentals of a subject or subjects. The result is that the knowledge gained by this method is momentary and not permanent. The present-day college teacher in imparting knowledge to students at a higher level must, therefore, all the more evolve such a method of teaching as would leave a permanent impression on the minds of students of the subject matter that he is teaching.

The teaching profession is intimately connected with two types of individuals in a human society, namely the parents of students and the teachers. Both these types of individuals are in a way responsible for moulding the educational career of young men and women who are to be educated in a right type of atmosphere so as to enable them to take their proper place in the national life of a country.

Of these two types of individuals, the parents play

more a supervisory role in the education of their children, whereas the teachers play the fundamental role of imparting education. Parents are present in the sense that they pay their children in the form fees, books, food, clothing, shelter, and above all the fulfilment of moral obligation in the discharge of their duty of giving the best of education they can bestow. Perhaps the only fundamental role the parents can play in the educational career of their children is in the early childhood of their sons and daughters. Biologically every living human individual is a product of 50% heredity and 50% environment or training that an individual gets in his or her life, for they have transmitted into us their hereditary characters, good or bad, on which we as individuals can build some good healthy traits for which some environment is necessary. Heredity is just like an exposed photographic film. The nature of the photograph depending upon the nature of the exposure, thus, the training that young boys and girls get in the early part of their educational career from their parents forms the very basis of the complete edifice which later on takes a fullfledged shape in the sound educational career of a man and woman through the cumulative efforts of their teacher. Since there are three phases of education. Primary, Secondary and Higher education, there are as well three categories of teachers handling these three aspects of education in the life of a human being.

In the primary phase of education, a teacher is simply concerned with the delicate task of handling for the first time the mental faculty of a young child which he tries to mould so as to fit into the system of education for the first four years of the primary education to be useful in the later phases of secondary and higher education in the natural code of procedure. Here,

whatever a child learns, it learns merely through the habits of cramming and mugging, without any much understanding of the fundamentals excepting the morals of the lessons it takes, and this seems to be the most logical process in this primary phase of education.

The real learning is done in the secondary phase of education which extends well over a period of seven years in our country. Here the entire teaching done by the teachers and the learning on the part of students appears to be comparatively a slow process where a student is made to study quite a number of subjects, though at a lower level. During this secondary phase of education, an attempt is made to create an incentive amongst students to study by a process of cramming as well as understanding simultaneously, though on many occasions students fall back on their mental faculty of reproducing what they have crammed.

In the higher education which is given in colleges at university level, the entire trend of education changes rapidly and abruptly. Here students show tendency to be mature biologically when the metabolism of their physical body begins to change. During this metabolic change-over every individual steps from his general body growth into a new field, namely the reproductive growth. When such a change in the body metabolism is effected, the sex-hormones that are for the first time secreted begin to play their significant role not only on the body physique, but also on the mental faculty of an individual. The pituitary gland in the human brain is then set in functional motion so as to control all these harmonic secretions of the human body, and this gives a sudden push to the mental faculty of a person resulting in upgrading of the thinking power of his mind. This all happens almost at the same edge when students normally enter the portals of higher college education, so that it is all the more in the fitness of things that the method of imparting education in colleges should and does change radically. Education in colleges are imparted by lectures which are meant to be perceived by the mind of students.

Imparting knowledge by lectures is a quick process in education at the college level, where a student is to be prepared for his university degree in a relatively short period of mostly four years only. Here there is no spoon-feeding done by teachers who are all the time engaged in teaching the fundamentals of the subject matter under their care, leaving the students to do all the details thereof themselves. Thus, students in the real pursuit of knowledge are supposed to make their own lecture notes during the

lecture periods and later immediately subsidise them at the end of every period by making additional exhaustive notes from the reference books on the subject in the college library.

This library habits couple with the lectures delivered by college teachers is bound to involve a student's mind to study any subject with perfect understanding, and if followed properly, will automatically eradicate the all too old practice of cramming or mugging of school days, so as to give correct expression to his or her thoughts with logical understanding when writing answers to questions in examinations, or attending tutorials or seminars, or taking a part in debate. This background of the intimate relation between a teacher and a student, if assimilated in its proper perspective, should rightly endeavour to co-ordinate the efforts of parents and eachers in the joint role they seek to play in the process of true country, some of whom, when called upon to bear the administrative yoke in the varied spheres of National activity, would turn out to be the kind of leaders our Country needs so badly to-day. In this context, it may be suggested that so far as the college education is concerned, where especially the parents seem to slacken the supervisory responsibility over the education of their children, who appear to have grown beyond their control and care during their college studies, there should be frequent personal contacts between the college teachers and the parents of students, at least four time every academic year, namely two mid-term meetings and two meetings at the end of every term. Such contacts should frequent the parents to know the overall progress of their children in the matter of attendance in lectures, practicals, tutorials, seminars, library reading, test and terminal examinations, and other extra-curricular activities of the college. All this can be efficiently done in the presence of students themselves with the help of records kept by respective teachers in charge of these varied college activities. Such periodic conferences between parents and teachers are bound to have a singular moral effect on the minds of students, who would surely develop thereby a sense of regularity and methodicity in their work and habits aimed at increased mental faculty and its correct application over the day-to-day problems of knowledge and education that seem to confront them. This would in the end result in the basic improvement of the University examination standards of the colleges concerned, and above all the innate gain of confidence in students for the pursuit of true and assimilable knowledge.

(सदर समाप्त)

मनातले काही...

फांदीवरच्या पक्ष्यासाठी अवघं झाडच राखायचं...

-आरती कोठारे

ह्या वर्षीच्या पाठ्यपुस्तकात आम्हाला किरण पुरंदरेनी लिहिलेला एक उतारा आहे. मी माझी थोडीशी पूर्वतयारी करायला म्हणून त्याच्याबद्दल थोडीशी माहिती गोळा करायला बसले. किरण पुरंदरे ... एक अवलिया माणूस... निसर्गप्रेमी, पक्षीप्रेमी, पक्षी निरीक्षक, Wild Life Activist, लेखक आणि स्वच्छंदपणे भ्रमंती करणारा असा भ्रमंतीकार...

त्याच्याविषयीची माहिती गोळा करता करता युट्यूबवर स्वयम टॉक्स नावाच्या वाहिनीवरचा त्याचा एक व्हिडीयो बघितला. सदर सादरीकरणसोबतच अतिशय माहितीपूर्ण असा हा व्हिडीयो होता. मला हा कार्यक्रम तर आवडलाच; पण त्याहूनही जास्त त्यानी ह्या कार्यक्रमाचा केलेला शेवट मला अधिक भावला!

कार्यक्रमाच्या शेवटी ते म्हणाले, "चालत चालत बघायचं नाही. बघत बघत चालायचं, फांदीवरच्या पक्ष्यासाठी, अवघं झाडच राखायचं!"

खरंच, आहे की नाही लाख मोलाचं वाक्य? एवढसं वाक्य, पण किती मोठा संदेश देऊन जातं.

हे वाक्य ऐकल्यानंतर, मला जे जाणवलं ते असं की चालता चालता एखाद्या गोष्टीकडे बघणं आणि एखाद्या गोष्टीकडे बघत बघत चालणं ह्यात खरंच खूप फरक आहे.

चालता चालता जेव्हा आपण बघत असतो, तेव्हा चालण्याची क्रिया मुख्य आणि बघण्याची दुय्यम असते. एखाद्या जाता जाता केलेल्या गोष्टीप्रमाणेच ही क्रिया जाणीवपूर्वक किंवा लक्षपूर्वक केलेली नसते तर ती त्या ओघात घडून गेलेली असते. ती करण्यामागे काही स्पष्ट होत नसते. ती आपल्या ओघात घडो अथवा न घडो, आपल्याला फारसा काही फरक पडत नाही कारण ती करण्या/घडवण्यामागे आपला काही खास उद्देश नसतो. परत जेव्हा आपण बघत बघत चालतो तेव्हा मात्र बघणे ही क्रिया मुख्य आणि चालणे ही क्रिया दुय्यम ठरते. ह्या स्थितीत बघण्याकडे आपला कल जास्त असल्याकारणाने आपण जे दिसतेय तसे पाहत नसतो तर त्याचे निरीक्षण करत असतो. त्यातले बारकावे टिपत असतो. जे पाहिलंय ते समजून घ्यायचा प्रयत्न करत असतो. चालता चालता निसर्गाचा आनंद घेता येत नाही असं काही मी म्हणणार नाही; पण जेव्हा आपण बघत बघत चालतो

तेव्हा आपण जे बघत असतो त्यात आणि आपल्यात एक नाते तयार होते. त्याच्याबद्दल आपल्या मनात आपुलकी / आत्मीयता निर्माण होते. शेवटी आपणसुद्धा निसर्गाचाच एक भाग आहोत ना!

मग हळूहळू लक्षात येतं की कळत नकळत माणसाकडून निसर्गाचा कसा न्हास होत आहे आणि हे लक्षात येऊन त्याच्या संरक्षणासाठी काहीतरी करण्याची प्रबळ इच्छा निर्माण होते. जर आपण चालता चालता बघत असतो तर कदाचित हा निसर्ग वाचविण्याची इच्छा तितक्याच तीव्रतेने आपल्याला जाणवलीच नसती.

वाक्याचा दुसरा भागसुद्धा तितकाच अर्थपूर्ण आहे. आपण बारकाईने पाहिलं तर असं लक्षात येतं की निसर्गातल्या सर्वच गोष्टी एकमेकाशी जोडलेल्या आणि व एकमेकावर अवलंबून आहेत. त्या साखळीचा एकूण एक जोड महत्त्वाचा आहे. मग तो अगदी एखादा धुळीचा कणही का असेना! तो अस्तित्वात आहे, कारण त्याची गरज आहे... तोपण महत्त्वाचा आहे. ह्या साखळीतल्या एकाजरी जोडाचं नुकसान झालं तरी संपूर्ण साखळी कोलमडून पडण्याचा धोका संभवतो. उदाहरणार्थ, एखादा छोटा पक्षी जरी वाचवायचा झाला तरी, त्यासाठी त्या पक्ष्याचा अधिवास, त्याचं भक्ष्य / अन्न, त्याला लागणारं हवामान इत्यादी गोष्टीचं जतन केलं पाहिजे. ह्यातल्या एका जरी गोष्टीकडे आपण दुर्लक्ष केलं तर त्या पक्ष्याचं जगणं मुश्किल होऊ शकतं...

निसर्गात अशा कितीतरी गोष्टी आहेत ज्या आपण रोजच बघतो. पण त्याचं महत्त्व सहजासहजी आपल्या लक्षात येत नाही आणि ते लक्षात न आल्यानं आपण त्याची काळजीही घेत नाही. किरणसर बोलता बोलता असेही म्हणाले होते की, निसर्गातून वस्तू आपल्या घरात आणून ठेवल्यानं एखादी व्यक्ती निसर्गप्रेमी होत नाही. मीसुद्धा आत्तापर्यंत हौस म्हणून वेगवेगळे दगड घरात आणून ठेवले आहेत. पहिल्यांदा वाटलं की, ह्या दगडाचं काय आलं महत्त्व. पण थोडा अजून विचार केला आणि काही गोष्टी लक्षात आल्या... आपण ज्याला Ground Water म्हणतो ते Ground Water Filter करायला ह्या दगडाची खूप मदत होते. मदत होते म्हणण्यापेक्षा त्याच्याशिवाय Filtration होऊच शकत नाही.

कविता

उघड दार देवा

-नलिनी तळपदे

उदंड आयुष्य देणे
दिलेस तू अनमोल।
समजू न शकले देवा
तुझ्या देण्याचे मोल ॥१॥

किती संधी गेल्या वाया
केल्याविना त्याचे सोने।
हुरहूर लागे जीवा
स्मृतीची चाळता पाने ॥२॥

किती पाहिले पावसाळे
उन्हे साहिली किती।
वेगात कालचक्राच्याही
आयुष्याची संथ गती ॥३॥

नव्हता प्रपंच कसा तो
शिरावरही कसले ओझे।
भरारी उंच घेण्याआधी
मीच मिटले पंख माझे ॥४॥

क्षेत्रात कोणत्याही गेला
न उंच माझा झोका।

कारण माती, दगडगोटे, खडक हे सगळेच Ground Water Filtration साठी आवश्यक असतात. भौतिक शल अपक्षयामुळे (Weathering of Rocks मळ) त्या दगडामध्ये असलेली खनिज व पोषक द्रव्य मातीत मिसळतात. ही नंतर सभोवतालच्या झाडांना वाढण्यास मदत करतात. तसेच त्यातील काही Ground Water मध्ये जमा होऊन त्या पाण्याला Nutrient/Mineral Rich बनवतात. चिम्याझीसारखे काही प्राणी हे दगड थोडे वापरून कठीण कवचाची फळ फोडून ती खाऊन त्याचं पोट भरतात. वरून वरून ह्या सगळ्या गोष्टी फार क्षुल्लक वाटतात; पण खरं तर ह्या खूप महत्त्वाच्या आहेत. आता मी एकटीने दगड गोळा केले तर निसर्गाला कदाचित फारसा फरक पडणार नाही. पण माझ्यासारखे असे कितीतरी हौशी लोक असतील आणि त्या सर्वांचे मिळून कितीतरी दगड जमा झालेले असतील! म्हणूनच निसर्गाकडून फक्त घेत राहण्यापेक्षा निसर्गाला परत देण्यासही शकले पाहिजे. निसर्गाकडून काहीच घ्यायचे नाही असे नाही; पण त्याला वेळोवेळी Replenish सुद्धा करत राहिले पाहिजे. मी मगाशी म्हणत होती ते हेच! आपण सगळेजण एकमेकाशी बांधील आहोत - परस्परावलंबी आहोत. ह्या साखळीत जरा कुठं वर-खाली झाले तर त्याचा त्रास कितीतरी जीवांना होऊ शकतो.

जिद्द आकांक्षेविना होता
प्रवास हा अनोखा ॥५॥

कर्तृत्वाला होते खुले अंतराळ
दिशा मोकळ्या दाही।
आतून उर्मी दाटूनि
आली कधीच नाही ॥६॥

कालखंडात या मोठ्या
ना केली समाजसेवा।
यावी कशी झळाळी
सन्मान लौकिकाची नावा? ॥७॥

असाच जावा काळ निसटुनी
हाती काही न लागता।
हेच असावे लिखित विधीचे
प्रयत्न मीही केला नव्हता ॥८॥

तूच कर्ता आणि करविता
या सृष्टीचा तूच नियंता।
क्षमा करूनी अपराधाची
उघड दार देवा आता ॥९॥

शेवटी आपण मानवही ह्या साखळीचा एक अविभाज्य भाग आहोत. त्यामुळे आज नाही तर उद्या ह्या सगळ्याचा त्रास आपल्यालाही भोगावा लागणारच आहे. Famines वाढताहेत, Soil Fertility कमी होतेय, Poaching, Over-eating, Over-fishing सारख्या कारणामुळे कितीतरी जीव नामशेष होण्याच्या कडेवर आहेत. Lifestyle Diseases वाढताहेत. हे असेच चालू राहिले तर एक दिवस मानवजातीचा अंतही अटळ आहे. मग हे टाळायचे असेल तर आत्तापासूनच निसर्गातल्या छोट्या-छोट्या गोष्टी वाचवल्या, त्याचे महत्त्व ओळखलं तर काय वाईट आहे?

मी एकदा एक ऐकले होते..." Do not try to save the Earth. It has gone through sooooo much. It has the capacity to tolerate much more than you. It is a Planet. It has been there and it will continue to be. If at all you have to save someone.... It's you, yourself....", स्वतः ला वाचवा (आणि त्यासाठी निसर्गालाही वाचवा). पृथ्वीही होती, आहे आणि राहणारच आहे. हे, मात्र तिचा Blue Planet हा किताब राखायचा की नाही हे आपल्यावर आहे. तिच्यावरचे जनजीवन राखायचे की नाही हे आपल्यावर आहे.

...आणि म्हणूनच फांदीवर फक्त एकच पक्षी का असेना परत त्या एका पक्ष्यासाठीही ते अवघं झाडच राखायचं आहे!

प्रभु तरुण आश्रयदाते

१) सौ. विमल व श्री. माधव नायक,	२२) कै. कमलिनी रमाकांत प्रधान
२) सौ. नलिनी व श्री. रविंद्र रामराव मानकर,	२३) कै. नटवर्य शरद श्रीकृष्णनाथ गणपतराव दळवी
३) सौ. अनामिका बी. ए. एल.एल.बी.	२४) आद्य मराठी लघुलिपीकार कै. भुजंगराव रामचंद्र मानकर
४) कै. नटवर्य नारायण रामराव झावबा	२५) कै. वामन मोरेश्वर प्रभाकर
५) कै. सौ. मोतिराम विनायक जयकर	२६) कै. चंद्रकांत नारायण विजयकर, कै. कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे, कै. प्रविण चंद्रकांत नारायण, विजयकर, कै. वैभव कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे यांच्या स्मरणार्थ एक हितचिंतक
६) आद्य संपादक कै. विष्णु कृष्ण कोठारे	२७) कै. डॉ. विद्याधर चंद्रकांत नारायण विजयकर यांच्या स्मरणार्थ हितचिंतक
७) कै. रावसाहेब चंद्रकांत बालमुकुंद वेलकर	२८) कै. पूर्णचंद्र केशरिनाथ राव व कै. सौ. शीला पूर्णचंद्र राव यांच्या स्मरणार्थ
८) कै. सौ. सुशीला यशवंतराव कीर्तिकर	२९) डॉ. राम गोविंदराव नवलकर
कै. सौ. सुशीला व श्री. मोरेश्वर वि. प्रधान	३०) सौ. शुभांगी राम नवलकर
९) सौ. मीरा व श्री. रविंद्र नानूजी दळवी	३१) सौ. रीटा आणि श्री. मंदार माधवराव नायक
१०) कै. सौ. शालाका (अरुणप्रभा) शैलकुमार श्रीकृष्णनाथ दळवी	३२) कै. सौ. विजया व श्री. प्रकाश माधव नायक या त्यांच्या आईवडिलांच्या स्मृत्यर्थ उन्मेष प्रकाश नायक
११) कै. श्रीमती चंपुबाई आणि कै. आनंदराव सुंदरजी धराधर	३३) सौ. वृंदा आणि श्री. शाम विनायक जयकर
१२) कै. सौ. रोहिणी (रत्नप्रभा) श्रीकर राणे	३४) कै. श्रीमती जयश्री आणि कै. श्री. जयवंत विश्वनाथ कीर्तिकर स्मृत्यर्थ श्री. उमेशचंद्र जयवंत कीर्तिकर
१३) सौ. निलीमा व श्री. सृजन केशवराव राणे	३५) कै. श्रीमती प्रतिमा आणि कै. श्री. धाकलेश्वर बाळाजी जयकर स्मृत्यर्थ सौ. सुप्रिया उमेश कीर्तिकर
१४) कै. श्रीमती रोझाबाई आणि कै. बाळाराम केरोबा नायक	
१५) कै. शरद विनायक कीर्तिकर यांच्या स्मरणार्थ अनामिक	
१६) कै. सौ. दिलीप रघुनंदन कोठारे	
१७) कै. श्रीमती कमलजा आनंदराव अजिंक्य	
१८) कै. दिवाळीबाई व कै. डॉ. वामनराव आनंदराव विजयकर	
१९) कै. विष्णुराज बाळाराम नायक	
२०) अॅड. सदाशिव आनंदराव धुरंधर	
२१) कु. कस्तूर मोठाबाई जयकर	

प्रभुतरुणास देणगी

- * कै. शिवनाथ खंडेराव देसाई यांच्या स्मरणार्थ डॉ. मीनाक्षी शिवनाथ देसाई यांजकडून प्रभुतरुणाच्या वेबसाईटसाठी रु. ३३,०००/-
- * श्री. गजेंद्र सुंदरराव गोरक्षकर यांजकडून त्यांच्या पंच्याऐंशीच्या वाढदिवसानिमित्त (२९-१२-२०२०) रु. १०,०००/-
- * श्री. अनिल रवींद्र तळपदे यांजकडून रु. २,५०१/- मनःपूर्वक आभार

अभिनंदन

- * सौ. राजन जयकर यांनी नानी पालखीवाला यांना 'भारतरत्न' मिळावे म्हणून भारताच्या पंतप्रधानाना पत्र लिहिले आहे. राष्ट्रपतीनाही ते लिहिणार आहेत. त्यांच्या या प्रयत्नांच्या संदर्भात 'मिड डे' मध्ये त्यांची मुलाखत त्यांच्या छायाचित्रासह प्रसिद्ध झाली. चोवीस डिसेंबरच्या 'टाइम्स ऑफ इंडिया' मध्ये त्यांचा लेख प्रसिद्ध झाला.
- * हिरानंदानी इस्टेट, ठाणे येथील संस्कृती मराठी मंडळाने ऑनलाईन 'लॉकडाऊनमधील अनुभवाचे गाठोडे' हा कार्यक्रम सादर केला. त्यात अचला देसाई यांचा सहभाग होता.
- * खट्टामीठा परिवारातर्फे २०२१ सालचे स्वागत कविसंमेलनाने झाले. निवेदन सौ. साया नवलकर यांचे होते. सौ. निकिता प्रशांत राणे आणि

सौ. स्वप्ना नवलकर यांचा सहभाग होता.

- * डॉ. सुमन नवलकर यांची 'धमाल तास' नावाची कादंबरी प्रकाशित झाली.
- * सौ. राजन जयकर यांजकडून मलबार हिलची जुनी छायाचित्रे टाईम्समध्ये लेखात प्रकाशित झाली.
- * सौ. कविता राजस राणे 'कोटक बँक वंडर वुमन' या कार्यक्रमात 'दी पिलर ऑफ स्ट्रेंथ' पारितोषिक विजेत्या ठरल्या.

आभार

पाठारे प्रभु महिला समाजातर्फे मला माझा भाऊ गेल्याबद्दल सांत्वनपर ऑनलाईन पत्र पाठविले त्याबद्दल मनःपूर्वक धन्यवाद -संपादक

परीक्षेतील सुयश

पीजी डीएमएलटी (TISS)

कु. वैष्णवी एन् कीर्तिकर ६६.६%

(पान १ कॉलम ४ वरून)

Dr. Prafull Vijayakar the man with White Feathers

Dr. Prafull Vijayakar has a unique trait about him. He believes that effort yields its own rewards. He has mastered the art of going beyond the reality of diseases. He has successfully found a cure in many rare

प्रभुतरुणाची डायरी

नांदा सौख्यभरे

०३-०१-२१ श्री. अनीश मिलींद गोरक्षकर कु. दर्शना किरण जयकर

विवाह सुवर्ण महोत्सव

१४-११-२० श्री. रंजनलाल सुमंतलाल धुरंधर, कु. मोहिनी रामदत्त नवलकर

मरण

१५-१२-२०	श्री. अरुण गजानन नायक	वय ८६,	बोरीवली
१७-१२-२०	डॉ. श्री. प्रफुल्ल गजानन विजयकर	वय ६८,	शिवाजी पार्क, दादर
२९-१२-२०	श्री. नरेश दत्तात्रय आगासकर	वय ७२,	दहिसर
३०-१२-२०	श्री. सुबोध वामनराव गोरक्षकर	वय ८५,	पुणे
०६-०१-२१	श्रीम. माया मेनिकांत नवलकर	वय ९०,	शिवाजी पार्क, दादर

प्रतिक्रिया

प्रभु तरुण दिवाळी अंक वाचला. उल्लेखनीय आवडलेले साहित्य खालीलप्रमाणे

- * 'भेटीत तुष्टता मोठी' - पूजा अजिंक्य. कोविड काळात बदललेले शिकवण्याचे तंत्र, त्याच्याशी जुळवून घेण्याची शिक्षकांची धडपड, मुलांशी नातेसंबंध... छान उलगडलेले आहे.
- * 'माझी धुलाई' - रसिक विजयकर. हलकेफुलके खुसखुशीत मनोगत.
- * 'गारगोटी मिनरल म्युझियम' - दीपक माधव धैर्यवान. उत्तम अनोखा माहितीपर लेख. सोबत सुंदर चित्रे.
- * 'मला भेटलेली माणसे' - त्वरिता दळवी. सुंदर व्यक्तीचित्रण.
- * 'दुसरी आई' - सौ. मीनाक्षी जयकर. बालपणीचा काळ, शाळेच्या हद्द आठवणी, भावलेले स्मरणरंजन.
- * संगीतावर दोन छान लेख आहेत. 'हिंदुस्थानी शास्त्रीय संगीत व त्याचे भवितव्य' - पं.सुजन राणे. शास्त्रीय

diseases, for which no other branch of medicine has ever found. This was possible only because Dr. Vijayakar did not put his feet down at the obvious. He challenged himself and his wisdom helped look beyond medical science and its explanations.

Dr. Prafull Vijayakar is a master physician, he never says no to any one or any disease. There are cases where the rarest of the rare cases have been cured by him.

He is an angel in disguise for thousands who had been to his clinic, with a single hope of relief.

-Dr. Pradeep Vijaykar

संगीताचा उगम आणि इतिहास व वाटचाल सुंदररित्या उलगडून दाखवली आहे.

* 'दोन देवदुर्लभ मैफिली' - मृदुला प्रभुराम जोशी. सिने-सुगम संगीताची मैफिल, लतादीदी, आशा भोसले, नूरजहान, अनुभूतीची परिसीमा. एका गोष्टीचा जाता जाता उल्लेख करतो. पं. सुजन राणे अजूनही गाते आहेत. त्यांचे गायन मी ऐकले आहे. यु ट्यूबवर पाहू शकतो. तसेच ते शास्त्रीय संगीतावर अभ्यासपूर्ण लेख लिहित असतात. मृदुलाजी आपण उत्तम सुगम संगीत गाता असे समजले तर आपल्या कलेचा आस्वाद प्रभुजनांना व्हावा ही मन्न विनंती

* भावांजली आणि आदरांजली मनाला रुखरुख लावून गेली. उज्वला माझी मामेबहीण. रवी माझा कॉलेज मित्र. गेले काही वर्षे हे कुटुंब अज्ञातवासात होते. उज्वलाची लेखणी बहुप्रसवा. एवढं लिहून ठेवले आहे की छाती दडपून जावी. जगदीश आणि उज्वला यांना माझी आदरांजली.

-नंदकुमार विजयकर
९८१९६२८७६५

(Cont. from Page 2 col. 4)
lead a Healthy and Active life, eat everything in moderation, exercise regularly, think positively and do regular health checkups".

He believed that one should stay mentally active all the time, work and not expect much in return. The pleasure of doing work and enjoying it should be the main motto

All of us are very proud to have had him as a wonderful father figure in the family for so many years.

*

हे मासिक मुद्रक, प्रकाशक श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर यांनी मालक बोर्ड ऑफ कंट्रोल प्रभुतरुण करिता मे. स्नेहेश प्रिंटर्स, ३२०-अ, शाह अँड नाहर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, अ-१, धनराज मिल कंपाऊंड, सीताराम जाधव मार्ग, लोअर परेल, मुंबई-४०००१३ येथे छापून पारिजात बी-३, युनियन बँक एम्प्लॉईज को-ऑप. हौ. सोसायटी, पटेल इस्टेट, जोगेश्वरी (प.), मुंबई-४००१०२ येथे प्रकाशित केले.

संपादक: श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर

RNI NO. 14613/67